

## U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **S. V.**, bývajúcej v H., zastúpenej JUDr. A. D., advokátkou v S., proti žalovanej **J. R.**, bývajúcej v H., zastúpenej JUDr. R. G., bývajúcou v K., **o určenie neplatnosti darovacej zmluvy**, vedenej na Okresnom súde Skalica pod sp.zn. 1 C 311/2008, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 20. apríla 2010 sp.zn. 9 Co 305/2009, takto

### r o z h o d o l :

**Z r u š u j e** rozsudok Krajského súdu v Trnave z 20. apríla 2010 sp.zn. 9 Co 305/2009 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

### O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Skalica rozsudkom z 21. júla 2009 č.k. 1 C 311/2008-73 určil, že darovacia zmluva uzavretá 13. júla 2007 u advokátky JUDr. S. K., AK P., vedená pod číslom S. medzi žalobkyňou, ako dárkyňou a žalovanou ako obdarovanou, predmetom ktorej bola nehnuteľnosť vedená na LV č. X. pre obec a k.ú. H. ako byt č. X. na prízemí bytového domu súpisné číslo X. na parcelách číslo X., X., X., X. na ulici B. v celosti ako aj s k bytu prislúchajúcim podielom na spoločných častiach zariadení bytového domu a podielom v pozemkoch je neplatná. Žalovanú zaviazal zaplatiť žalobkyni trovy konania vo výške 653,48 € a to advokátke žalobkyne do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Vykonaným dokazovaním mal za preukázané, že správanie sa žalovanej voči žalobkyni možno hodnotiť ako správanie v rozpore s dobrými mravmi a pre tento rozpor je predmetná darovacia zmluva neplatná. Súd sa pri vyhodnotení dokazovania zaoberal okolnosťami, ktoré viedli k uzavretiu darovacej zmluvy, postojmi účastníčok a dôvodmi, ktoré k právnomu úkonu viedli. Účastníčky sa spoznali pri návštevách žalobkyne chorého manžela žalovanej, pri posedeniach na lavičke pred domom, okolo ktorého chodievala žalovaná z práce. Nemali bližší priateľský vzťah, žalovaná žalobkyňu nenavštevovala v domácnosti ani jej neposkytovala pomoc. Žalobkyňa hovorila žalovanej, že sa chodí hlásiť na úrad, „že žije“

a nemôže si kúpiť byt, v ktorom býva pre nedostatok finančných prostriedkov, je ochotná ho darovať za poskytnutie opatery. Vzhľadom na svoj vek (74 rokov) bolo výpoveďou žalobkyne preukázané, že nebola orientovaná v právnych úkonoch, ktoré urobila, pretože tvrdila, že byt nekupovala, tento má v nájme a môže ho užívať až do smrti, neskôr uviedla, že žalovaná za ňu byt kúpila, pretože ona nemala peniaze. Tvrdila, že zmluvu o kúpe bytu nepodpisovala, no pri nahliadnutí do zmluvy potvrdila, že na zmluve je jej podpis. Dezorientáciu potvrdila aj svedkyňa Z. L.. Žalobkyňa si nemusela byt kúpiť, ak by platila poplatky, nik by ju z bytu nevysťahoval. Žalovaná tvrdila, že všetky úkony urobila preto, lebo chcela žalobkyni pomôcť. Vzhľadom na jej osobu si musela byť vedomá toho, že po zaplatení kúpnej ceny bytu vo výške 9 132,-- Sk, protihodnoty predkupného práva vo výške 4 740,-- Sk, poplatkov za overenie podpisov získa prisľúbeným darom od žalobkyne byt v oveľa vyššej trhovej hodnote. Žalovaná zaplatila kúpnu cenu, hodnotu predkupného práva, súvisiace poplatky bez akejkoľvek dohody so žalobkyňou, či toto plnenie je pôžičkou, darom alebo iným úkonom. Pred podaním žaloby žalovaná písomne prostredníctvom zástupkyne informovala žalobkyňu, že zvažuje možnosť zrušenia práva zodpovedajúceho vecnému bremenu na náhradu. Opatery a starostlivosť žalobkyni žalovaná neposkytovala.

Na odvolanie žalovanej Krajský súd v Trnave rozsudkom z 20. apríla 2010 sp.zn. 9 Co 305/2009 zmenil rozsudok okresného súdu tak, že žalobu zamietol a uložil žalobkyni zaplatiť žalovanej sumu 99,X.. € ako náhradu trov konania. V odôvodnení uviedol, že pri určení neplatnosti darovacej zmluvy nie je v danom prípade naliehavý právny záujem, pretože tento nemôže byť daný tam, kde právna otázka, ktorá má byť vyriešená v konaní o určenie má len povahu otázky predbežnej vo vzťahu k inej právnej otázke, ktorá sa môže sama stať predmetom určovacej žaloby. Ak dôsledkom neplatnosti právneho úkonu smerujúceho k prevodu vlastníckeho práva k nehnuteľnosti má byť podržanie si vlastníckeho práva na strane prevodcu a na tom nič nemenil uvedenému záveru odporujúci zápis v katastri nehnuteľností – formálne nasvedčujúci vlastníctvu nadobúdateľa – je vylúčené, aby bol daný naliehavý právny záujem na určení neplatnosti darovacej zmluvy. Odvolací súd uzavrel, že aj pokiaľ by jestvoval naliehavý právny záujem na takomto určení, predmetná darovacia zmluva nie je v rozpore s dobrými mravmi.

Rozsudok odvolacieho súdu napadla žalobkyňa dovolaním, ktorého prípustnosť odvodzovala z ustanovenia § 238 ods. 1 O.s.p. a dôvodnosť z ustanovenia § 241 ods. 2 O.s.p. Uviedla, že odvolací súd svojím rozhodnutím nesprávne právne posúdil vec. Žalovaná

zvažuje možnosť zrušenia práva zodpovedajúceho vecnému bremenu za náhradu a tak by sa mohlo stať, že žalobkyňa príde o svoj domov. Žalovaná dlhodobo neposkytuje opateru žalobkyňi a iba formálne deklaruje snahu poskytovať jej opateru. Žalovaná mala vidinu rýchleho a jednoduchého nadobudnutia majetku vo forme bytu s tým, že opateru pre žalobkyňu, k poskytovaniu ktorej sa zaviazala, bude vykonávať viac-menej formálne. Postupne znižovala rozsah činností, ktoré pre žalobkyňu vykonávala, napokon oznámila žalobkyňi, že na ďalší deň nepríde. Žalovaná úmyselne navodila danú situáciu a jediné, čo ju odrádza od snahy zrušenia práva zodpovedajúceho vecnému bremenu, je súdne konanie. Navrhla dovolaciemu súdu, aby zmenil rozsudok krajského súdu a určil, že darovacia zmluva uzavretá medzi účastníkmi tohto konania je neplatná.

Žalovaná navrhla, aby dovolací súd podané dovolanie zamietol.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), ktorý je zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je podané opodstatnene.

Podľa § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Dovolanie je tiež prípustné proti rozsudku odvolacieho súd, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O.s.p.).

Podľa ustanovenia § 241 ods. 2 O.s.p. dovolanie možno odôvodniť len tým, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je oprávnený rozhodnutie odvolacieho súdu preskúmať len v rozsahu, v ktorom bol jeho výrok napadnutý, pričom je viazaný uplatneným dovolacím dôvodom, vrátane toho, ako ho dovolateľ obsahovo vymedzil (§ 242 ods. 1 O.s.p.).

Dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolacích dôvodov v prípadoch uvedených v ustanovení § 242 ods. 2 písm.a/ až d/ O.s.p. Ak nejde o vady uvedené v § 237 O.s.p., neprihliada na vady konania, ktoré neboli uplatnené v dovolaní, iba že by tieto vady mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Toto ustanovenie pripúšťa dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p., dovolací súd najskôr pristúpil k skúmaniu väd konania, v zmysle hore uvedeného, i keď ich dovolateľka osobitne nenamietala. Dospel k záveru, že konanie je postihnuté vadou, vyjadrenou v ustanovení § 237 písm.f/ O.s.p., nakoľko postupom odvolacieho súdu bola žalobkyni odňatá možnosť konať pred súdom.

Predmetnému dôvodu dovolania v zmysle § 237 písm.f/ O.s.p. sú vlastné tri pojmové znaky : 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania.

Vzhľadom na skutočnosť, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikujem, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm.f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. O taký prípad v prejednávanej veci ide z dôvodu, že odvolací súd pri prejednávaní a rozhodovaní veci postupoval v rozpore s právnymi predpismi (§ 213 ods. 2 O.s.p.) a žalobkyni znemožnil uplatniť procesné práva priznané jej právnym poriadkom na zabezpečenie jej práv a oprávnených záujmov.

V zmysle § 372p O.s.p. sa na konanie začaté pred 15. októbrom 2008 použijú predpisy účinné od 15. októbra 2008, ak nie je ďalej ustanovené inak.

S účinnosťou od 15. októbra 2008 Občiansky súdny poriadok (zákon č. 384/2008 Z.z.) v ustanovení § 213 ods. 2 O.s.p. ustanovuje, že ak je odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

Úmyslom zákonodarcu, ako to vyplýva priamo z dôvodovej správy k zákonu č. 384/2008 Z.z. bolo týmto ustanovením v praxi zabrániť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí. Uvádza sa v nej, že účastník tak bude mať možnosť vyjadriť sa k novej aplikácii doposiaľ nepoužitého ustanovenia, resp. inštitútu na zistený skutkový stav. Ustanovenie posilňuje právo na spravodlivý proces tým, že účastník bude môcť až po samotné rozhodnutie argumentovať a predvídať možné rozhodovanie súdu.

Výzva odvolacieho súdu je plnením osobitného druhu povinnosti opravného súdu. Podstatou tejto poučovacej povinnosti je zabrániť odňatiu možnosti konať pred odvolacím súdom a teda zabezpečiť riadny prístup k spravodlivému procesu aj po podaní odvolania. Ustanovenie právneho predpisu je pre vec rozhodujúce vtedy, keď odvolací súd mieni toto ustanovenie urobiť právnym základom pre rozhodnutie vo veci samej.

Občiansky súdny poriadok stojí na zásade predvídateľnosti rozhodnutí súdu. Predvídateľné je také rozhodnutie, ktorému predchádza predvídateľný postup pri konaní a rozhodovaní. Zákon ustanovuje, že účastníci by nemali byť zaskočení možným iným právnym posúdením veci súdom bez toho, aby im bolo umožnené tvrdiť skutočnosti významné z hľadiska sudcovho právneho názoru a navrhnúť k ich preukázaniu dôkazy. Sudcov iný právny názor, než je názor účastníkov konania môže súd účastníkom v priebehu konania oznámiť. Účelom oboznámenia účastníkov konania s tzv. predbežným právnym posúdením veci je zameranie dokazovania na sporné skutočnosti tak, aby sa vyslovený predbežný názor sudcu potvrdil alebo vyvrátil. To znamená, že inštitút tzv. predbežného právneho posúdenia veci sa uplatní iba v prípade rozhodovania o veci samej, t.j. o samotnom uplatňovanom návrhu.

Pokiaľ však bol odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, mal vyzvať účastníka konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadril. Keďže tak neurobil, zaťažil konanie vadou v zmysle § 237 písm.f/ O.s.p.

V prejednávanej veci odvolací súd zaujal názor, že žalobkyňa nepreukázala naliehavý právny záujem na určení neplatnosti darovacej zmluvy, konštatoval procesnú neprípustnosť žaloby v zmysle § 80 písm.c/ O.s.p. So zreteľom na priebeh a výsledky konania na súde prvého stupňa, ktorý sa osobitne nevenoval otázke právneho záujmu na určovacej žalobe (zrejme považoval naliehavý právny záujem za daný), bolo legitímne očakávanie zo strany žalobkyne, že v odvolacom konaní budú prerokované len otázky, ktoré viedli súd prvého stupňa k vyhovaniu žalobe. Tým, že sa odvolací súd prioritne zaoberal otázkou procesnej prípustnosti žaloby podľa § 80 písm.c/ O.s.p., svoje rozhodnutie „nečakane“ založil na inom právnom závere než súd prvého stupňa a tým bolo žalobkyni odňaté právo namietat správnosť (novozaujatého) právneho názoru na inštančne vyššom súde. Odvolací súd vyvodil svoj (iný) právny záver zo skutočností, ktoré súd prvého stupňa výslovne právne neposudzoval, resp. nevyhodnotil v neprospech žalobkyne ani žalovanej, žalobkyňa teda už pri podávaní riadneho opravného prostriedku nemala možnosť namietat a zdôvodňovať prípadné nesprávne právne posúdenie veci súdom prvého stupňa ohľadne vecnej stránky prípadu, tak ako ju vyhodnotil a právne uzavrel odvolací súd. Žalobkyňa sa v dôsledku toho k samotným (iným) právnym záverom odvolacieho súdu nemala možnosť vyjadriť a predložiť prípadne aj také dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvého stupňa nejavili významnými, avšak z hľadiska právnych záverov odvolacieho súdu boli rozhodujúce. Tým, že odvolací súd tak nepostupoval, znemožnil žalobkyni realizáciu jej procesných práv, svojím postupom zaťažil konanie vadou v zmysle § 237 písm.f/ O.s.p., ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní a dôsledkom vecná nesprávnosť rozhodnutia.

Uvedená skutočnosť, že v konaní došlo k procesnej vade podľa § 237 písm.f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne. Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, nezaoberal sa dovolací súd ďalšími námietkami žalobkyne uvedenými v dovolaní.

Vychádzajúc z uvedeného Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1, 2 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

**P o u č e n i e :** Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

**V Bratislave 31. januára 2011**

**JUDr. Martin Vladik, v.r.**

**predseda senátu**

Za správnosť vyhotovenia : J. Uhlířová